

Posudek oponenta habilitační práce

Univerzita Karlova

Fakulta

Pedagogická fakulta

Habilitační obor

Speciální pedagogika

Uchazeč

PhDr. Pavel Zíkl Ph.D.

Habilitační práce

Motorika dětí s lehkým mentálním postižením

Oponent

Prof. PaedDr. Miroslava BARTOŇOVÁ, Ph.D.

Pracoviště

Pedagogická fakulta UK

Posouzení formální stránky práce

Habilitační práce PhDr. Pavla Zíkla Ph.D. *Motorika dětí s mentálním postižením* přináší některá nová výzkumná zjištění, které autor realizoval v období několika let. V popředí prezentované práce je nutné vyzvednout oblast, na kterou se autor zaměřuje. Motorické dovednosti právě u žáků s lehkým mentálním postižením vnímáme jako bazální aspekt pro jejich vzdělávání a následné profesní uplatnění. Snahou autora a současně klíčovým cílem habilitační práce bylo specifikovat a vymezit úroveň motorických dovedností u žáků s lehkým mentálním postižením na prvním stupni základní školy a výsledky komparovat s motorickými dovednostmi (hrubá i jemná motorika) u kategorie žáků prvního stupně základní školy bez postižení. Dále se pokusil komparovat svoje výsledky i k populaci žáků romského etnika a v neposlední řadě k pohlaví (chlapci x dívky). Práce přináší zajímavé informace i vzhledem ke komparaci se zahraničními výzkumy, i když, jak i sám autor uvádí a i dle mého uvážení, některá zahraniční data není možné podstoupit této komparaci (z důvodu malého vzorku informantů, územních či vzdělávacích odlišností).

Habilitační práce je zpracována jako teoreticko-metodologická studie s empirickými šetřeními. Teoretická východiska jsou opřena o aktuální národní i zahraniční odborné zdroje a datace použitých zdrojů dokládá autorovu orientaci v odborné literatuře. Uváděné citace v textu jsou v souladu s citovaným seznamem literatury. V práci se objevují ojedinělé překlepy a legislativní nejednotnosti (např. výzkum je zaměřen na školní věk, neužíváme tedy pojem *dítě*, ale *žák*, pojem speciální škola, není zakotven ani ve školském zákoně, informace ohledně rámcových vzdělávacích programů nejsou aktuální, dochází k jejich revizím). Text je tematicky sourodý. Podrobnosti textových pasáží ukazují na autorův zájem o problematiku, oceňuji zpracování 2. kapitoly předložené práce. Vzhledem k oblasti, na kterou je habilitační práce soustředěna, je přínosem nejen pro účely vysokoškolské přípravy studentů, ale vnímám ji též jako zdroj informací pro odborníky v terénu především učitele základních škol.

Posouzení obsahové a odborné stránky práce

Habilitační práce je spisem, tvoří 220 stran autorského textu. Jako celek práce působí přehledně, zasloužila by si však větší důraz na vyváženost jednotlivých kapitol. Je obligátně zaměřena na teoretické vymezení problematiky s empirickými výsledky přinášejícími poznatky a pohled na zkoumanou problematiku. Celkově má jasnou strukturu, jednotlivá

témata na sebe logicky navazují. Mám-li se kriticky vyjádřit, autor prokázal dobrou orientaci v dostupné odborné produkci k danému tématu a přináší tak do domácího prostředí nové informace. Soustředil relevantní data a vědecky zdůvodněné teorie, rešerše výzkumů české i zahraniční provenience, které následně využil pro formulaci vlastních výzkumných problémů. Práce poukazuje na skutečnost, že základem kvality přístupů k žákům s LMP nejen v oblasti vzdělávání se stává co nejkomplexnější poznání a následně respektování jejich individuálních potřeb. Výčet možných užívaných přístupů v oblasti motorických aktivit žáků s lehkým mentálním postižením je součástí třetí a čtvrté kapitoly (s příslušnými podkapitolami) autorova textu. Teoretická východiska jsou zpřehledněna v kontextu podpory žáků s lehkým mentálním postižením. Kapitoly teoretické části práce poskytují autorovi východiska pro zpracování výzkumných šetření.

Empirickou část habilitační práce tvoří analýzy dílčích výzkumných šetření s akcentem na jemnou a hrubou motoriku. Autor v nich poukazuje na vlastní i zahraniční výzkumné studie. Vyvozuje z nich závěry pro svoji výzkumnou práci. Výzkum je prezentován pomocí metody kvantitativního výzkumného desingu. Autor přehledně charakterizuje strukturu a celý proces tvoření metod výzkumu, výběr výzkumného vzorku, který je dostatečně reprezentativní, 541 žáků ve věku 10 let (z toho 281 s LMP a 260 bez postižení). Vymezuje kritéria uplatňující při realizaci výzkumu. Vzhledem ke komplexní povaze předmětu zkoumání autor ve své práci využívá škálu výzkumných metod (srov. s. 85), které volil s ohledem na nezbytnost vyvolanou povahou výzkumného předmětu a stanovených cílů. Z metodologického hlediska oceňuji volbu opřít se mimo jiné i o modifikaci zahraničních nástrojů, které autorovi umožnily zaměřit pozornost z pozice jednotlivých respondentů – žáků mladšího školního věku s lehkým mentálním postižením, žáků intaktních, žáků romského etnika.

Cílem první studie bylo na základě komparace výsledků zjištění úrovně motorických dovedností u výše popsaného výzkumného vzorku. Výzkum byl realizován v letech 2012-2016. V rámci druhé studie svůj cíl zaměřil na komparaci rozdílů úrovně hrubé motoriky u žáků s LMP a žáků intaktních. Poslední výzkumná studie je zaměřena na zjištění úrovně jemné motoriky u žáků (mladší školní věk) z pohledu elementárních motorických činností a dále svůj výzkum směřoval na komplexní manuální dovednosti u žáků s různou intelektuální náročností, užeji se jednalo o konstrukční a demonstrační práce.

Závěr posouzení obsahové a odborné stránky práce

Habilitační práce je přínosem především v rovině zaměření habilitační práce a širě prezentování výzkumných informací s komparací tématu se zahraničním výzkumem. Souhlasím s autorem, že v současné době je jen málo studií, které by do hloubky zkoumaly dílčí motorické dovednosti žáků s lehkým mentálním postižením na školách samostatně zřízených pro tyto žáky či žáky s lehkým mentálním postižením v inkluzivním prostředí základní školy. Autor se pokusil tuto absenci řešit pomocí realizace výzkumných šetření. I když některé výsledky, které uvádí, jen potvrdily již známá zjištění, a stále však musíme mít na paměti, že rozvoj motoriky, motorických dovedností u žáků na prvním stupni základní školy nemůžeme sledovat pouze z pohledu některých předmětů ve vzdělávacím programu, ale získávání těchto dovedností má širší přesah.

Přínos práce je možné sledovat v aplikaci dosažených výzkumných výsledků s podrobnou interpretací a diskuzí. Výsledky lze považovat svými zjištěními jako významné s přenosem do speciálněpedagogické a pedagogické praxe.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Stručně vymezte, k jakým aktuálním modifikacím dochází v rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání v oblasti tělesné výchovy a výchovy ke zdraví od roku 2007.
2. Specifikujte, v čem spatřujete inovativnost předložených výsledků vámi realizovaných výzkumů.

Závěr

Habilitační práce PhDr. Pavla Zikla Ph.D. s názvem *Motorika dětí s mentálním postižením* **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Speciální pedagogika. Doporučuji pokračovat v habilitačním řízení na VR Pedagogické fakulty UK.

V Praze dne 21. 8. 1019

(podpis)